

ב.

מלבין פני חבירו ברכים יש בזה דין "יהרג ואל יעבור"
לשיטת התוס' והרבינו יונה

הנה נתבאר דכל גלות מצרים הי' ע"י החטאים
של בין אדם לחבירו.

אמר לי אחד מגדולי דורינו שליט"א שידוע לו
בבירור בשם מרן החזו"א זצוק"ל שהשואה האיומה
שהי' במלחמת העולם השני', ושבו נהרגו במיתות
משונות ואכזריות כששה מליון מאחינו בניי אנשים
נשים וטף, נגזרה בגלל הדברים הנוראים שהי' באירופא
בענין בין אדם לחבירו.

וכן שמעתי בשם גאון וקדוש אחד, שאמר בתחילת
המלחמה על בימ"ד גדול באירופא, והי' מלא וגדוש
בתורה ועבודת ה' לאלפים שנחרכ בגלל ענינים שבין
אדם לחבירו שלא נזהרו כ"כ שם.

ועלינו להזהיר ע"ז מאד, דהרי הוא גמרא מפורשת
בב"מ דף נ"ט ע"א שהמלבין פני חבירו ברכים אין לו
חלק לעוה"ב ע"ש, ונפסק כן להלכה ברמב"ם פ"ו דיעות
הל"ח, פ"ג תשובה הלי"ד, פ"ג חובל ומזיק הל"ז. בטור
ושו"ע וחזו"מ סימן ת"כ סעיף ל"ט, במג"א סימן קנ"ו
סק"א ע"ש, (ובמ"ב סימן קנ"ו צ"ע), שמעתיק הדינים
שם מהמג"א ומשמיט זה דאין לו חלק לעוה"ב ע"ש.
(וצ"ע).

וז"ל הרבינו יונה בשערי תשובה שער שלישי אות
קלט: והנה אבק הרציחה הלבנת פנים, כי פניו יחורו
ונס מראה האדם ודומה אל הרציחה, וכן אמרו רבותינו
זכרונם לברכה (ב"מ נ"ח ב') והשנית, כי צער ההלבנה
מר ממות, על כן אמרו רבותינו זכרונם לברכה כתובות
(ס"ז ב') לעולם יפיל אדם עצמו לכבשן האש ואל ילבין
פני חבירו ברכים ולא אמרו כן בשער עבירות חמורות
אכן דמו אבק הרציחה אל הרציחה, וכמו שאמרו, כי
יהרג ולא ירצח, ודומה לזה אמרו, שיפיל עצמו לכבשן
האש ולא ילבין פני חבירו ברכים, ולמדו זה מענין תמר
וכו' עכ"ל ע"ש.

ומשמע מפשטות הרבינו יונה, דיש דין במלבין
פני חבירו יהרג ואל יעבור. (ועיין גם באורחות צדיקים
שער הכושת עמוד ל"ט (הוצאת אשכול) שכותב ככל
הלשון (כמעט) של השע"ת ע"ש).

הנה דברים חמורים ונוראים במלבין פני חבירו
ברכים. א. שאין לו חלק לעוה"ב, ב. צער ההלבנה הוא
מר מרציחה. ג. שיש בזה (להשע"ת) דין יהרג ואל
יעבור.

וב"כ התוס' בסוטה דף י' ע"ב ד"ה נוח לו דיש
דין יהרג ואל יעבור בזה ע"ש. (ועיין גם במאירי ובשפ"א שם
בסוטה, ובפניי בב"מ נ"ט ע"ש).

לגאלם, שואל משה רבנו שרצה בחטא העגל למסור
נפשו עבור כלל ישראל ואמר מחני וכו' וכאן שואל
"מה זכו".

למדיו אנו מכ"ז מה נורא הוא החטא של בין אדם
לחבירו.

וע"ש עוד ברש"י בפסוק י"ב: וששאלת מה זכות יש
לישראל שיצאו ממצרים, דבר גדול יש לי על הוצאה זו
שהרי עתידים לקבל את התורה על ההר הזה לסוף
שלושה חדשים שיצאו ממצרים עכ"ל רש"י.

וקצת יש להבין שהרי משה רבינו שאל להקב"ה
באזה זכות יש להן שע"ז יוציא אותם ממצרים, ומה
התשובה שעתידין לקבל התורה, והרי הוא מחפש כעת
זכות שע"ז יזכו לצאת? וכן מהו הלשון "דבר גדול יש
לי על ההוצאה זו", ומה הכוונה בזה.
אוצר החכמה

והנראה לפרש בזה בדרך דרוש, שזהו תשובת
הקב"ה, הקב"ה אמר למשה דבר גדול יש לי על עם
ישראל, כלומר לימוד זכות גדול על שאינם נזהרים
בדברים שבין אדם לחבירו, שהרי כעת אין להם תורה
עדיין ומה הפלא שהם נראין במצב הזה, הם עתידים
לקבל את התורה ואז ישתנו, אבל בלי תורה אין כל
פלא בדבר, כי האדם עיר פרא יולד, וע"י לימוד התורה
"מעבד" האדם מדותיו, ולפ"ז תשובת הקב"ה הוא לימוד
זכות גדול גם על התנהגותם בהווה, וזהו הפירוש "דבר
גדול" כלומר לימוד זכות גדול וכמשנ"ת.

ואולי אפשר לפרש בזה מש"כ במדרש בריש
בראשית: מביט בתורה ובורא את העולם, וכן מובא
מהזהר: אסתכל באורייתא וברא עלמא, ולכאורה
כשרוצין לבנות צריכין להביא מהנדסין, ומה הכוונה
מביט בתורה, אבל הכוונה כנ"ל, שכלי תורה לא רצה
הקב"ה לברוא העולם "שעיר פרא יולד" אבל "הסתכל
באורייתא" כלומר שיהי' תורה, שהוא החיסון נגד כל
המידות הרעות, אז אפשר לברוא העולם.
www.1234567.net

וכן הוא המציאות למי שרואה ומכיר מצב הנוער
הפרוע בעוה"ר המתחנך ללא תורה, שהוא בשפל
ההתדרדרות בכל המובנים, ולעומת זה בני הישיבות
הקדושות אצילי הנפש גבורי הרוח השולטין ביצורם
שליטה מליאה, וכ"ז למה שלומדין תורה, אשרי הזוכה
לזה לבנים שלומדים תורה, ואוי לזה ש"דואג לבנו
ל"תכלית", ושולחו להביא כמה פרוטות שחוקין שלא
ישאר אחריה כלום, זה ממש מכירת בנו לשטן ליצה"ר
לרחוב שהוא דור המבול בעוה"ר.

בכ"ל הנ"ל נתעוררתי למדתי והבנתי מדברי מרן
בעל השפת אמת הקדוש בפרשה זו עמוד 10 ע"ש
בר"ה ברש"י.

שופכין דם נקיים, (ולפעמים גם במכות). וזה נהפך ל"קנאות" שהוא דין רק בכוהל ארמית, ויש להרעיש עולמות נגד זה, ולדבר ע"ז עם צעירי הצאן בכל אתר ואתר שיש דין תורה בישראל ואין אף אחד רשאי לעשות דין לעצמו, ובפרט בחשד דחשד, שע"פ רוב הם עלילות ושקרים.

הנה רואים אנו בקורח שיצא במרד על משה רבינו בחוצפה נוראה לעיני כל ישראל, ולכאורה יפלא, דלמה לא הי' קנאי אחד בין כל עדת ישראל לעשות בו שפטים שירעד ויפחד, והאמנם לא הי' למשה רבינו נאמן אחד לכה"פ? אבל התשובה היא פשוטה מאד: יש דין בישראל, צריך עצבים וסבלנות, וא"א ואסור סתם ככה ללכת ולהרביץ לעשות "פשקווילין" ע"פ העצבים ובוודאי שקיבל ענשו מן השמים כדת וכדין. יותר מאשר אנ"ש של משה רבינו היו עושין לו.

נזכר אני שהגרמ"ש שפירא שליט"א ראש ישיבת באר יעקב שצעק נגד זה בכנס' הגדולה בשנת תש"מ בירושלים (לרגל מקרה שקרה במחנינו אז ששפכו דמו של משהו ע"פ השערה וחשד בעלמא, ואח"כ נתברר שהי' שקר ודמיון): יש דין תורה בישראל, ואם יש משהו נגד משהו, צריך ללכת לב"ד עם עדים כשרים, ולא להתנפל סתם ובקלות ע"פ חשדא בעלמא.

ועיין בשם משמואל פרשת מצורע עמוד רל"ט בד"ה בטור בשם אביו הגה"ק בעל האבני נזר וצוק"ל, שהסביר למה לא הרעיש ברעם הגה"ק בע"ה החידושי הרי"ם במחלוקת בקוצק מפני שחשש שמא יש איזה עירוב של קנאה ח"ו, וקנאות צריך רק לש"ש נקיה וז"ל שם: וכמו שאמר אאדמו"ר וצוקלה"ה זי"ע הטעם שהרבי וצללה"ה מגור לא הרעיש ברעם בעת המחלוקת הידועה, מחמת שירא לנפשו פן יהי' בו בהתרעמו איזה עירוב של קנאה ח"ו עכל"ק ע"ש.

וכהיום כל ילד וכל פרא לוקח קנאות בידו בלי כל ביורר ושופך דמים עבור חשדא דחשדא וגורמים בזה אסונות בישראל, וכידוע על מקרים ואסונות נוראים שקרו בזמנינו, ומי יודע מה עוד יכול להיות רח"ל עבור עבירות החמורות האלו. ה' ירחם.

וכבר היה מעשה בעסקן אחד שצנח ברחוב ומת ל"ע משבץ לב, ובכיסו מצאו פשקוויל נורא שקיבל באותו יום...

וב"ם יודעים את החז"ל הנ"ל: המבייש פני חבירו ברבים אין לו חלק לעוה"ב ואעפ"כ יש שפיכות דמים ברבים. וזה עובר בקלות וללא כל זעזוע.

אציין רק שתי מקרים שראיתי בב"ש ששפכו דם ברבים בימים הנוראים, ועבור כלום ממש ועבר בשתיקה. היה מעשה בעצם יום הכיפורים, באחד שעמד בתפילה כמעט כל תפילת מוסף, עד שלבסוף התפילה כאבו לו הרגלים, ולא הרגיש כ"כ בטוב, והלך והתיישב

ובעו"ה הותרה הרצועה בזה לגמרי וכבר נדמה כי הן מעבירות הקלות ביותר שופכין דם כמים, מאות "פשקווילין" ראיתי בשנים אלו, שנדפסו ונשלחו ע"י זדים על אנשים כשרים ויקרים, וכמובן שאין בהם קורטוב של אמת, והם מלאים עלילות נוראות שקרים וכזבים, ואין פוצה פה, וכהיתר גמור נעשה הדבר. ולא חשין כלל בבזיון כל המשפחות הנכבדות מסביב, ואין זה רק מלבין חבירו — יחיד, אלא עשרות מבני המשפחות, והוא חטא כפול ומכופל מסתם מלבין יחיד. וע"ז נאמר גם "ארור מכה רעהו בסתר". ובוודאי שכל העושים זאת, אין להם חלק לעוה"ב. וגם, בוודאי שכאלו אינם מאמינים כלל בשכר ועונש. שאם היו מאמינים לא היו עושין דברים אלו.

וז"ל הרמב"ם במסכת סנהדרין בפ"י בפירוש המשניות בסוף ד"ה ועתה: המלבין פני חבירו ברבים, והקורא לחבירו בכינוי, והמתכבד בקלון חבירו, לפי שלא יעשה מעשה מאלה ואע"פ שהם עבירות קלות "כפי מחשבת החושב" אלא בעל נפש גרועה שאין בה שלימות ואינה ראויה לעולם הבא עכ"ל ע"ש. הנה כבר כתב הרמב"ם שהם "עבירות קלות" כפי מחשבת בנ"א, והוא "בעל נפש גרועה" שפשוט אינה ראויה לעולם הבא.

אבי מורי ע"ה הי' אומר לנו תמיד בזה"ל: העבירות שלנו בבין אדם לחבירו והשפיכות דמים שיש אצלנו הם יותר גרועין וחמורין מהחייבי מיתות וחייבי כריתות של אחינו החילונים בחילול שב"ק וכו'. ובזמנו לא הבנתי את זה כ"כ, האם עד כדי כך? יותר חמור מחייבי מיתות ב"ד כחילול שבת עריות וכו', אבל כן הוא האמת וכנ"ל שאין לו חלק לעוה"ב, ולשיטת התוס' והרבינו יונה יש בזה דין של יהרג ואל יעבור. והוא ממש כדין רציחה. ובאמת היא גמרא מפורשת בב"מ נ"ט ע"א שהמלבין יותר חמור מאיסור א"א דז"ל הגמרא שם: הבא על אשת איש וכו' מיתתו בחנק ויש לו חלק לעוה"ב אבל המלבין את פני חבירו ברבים אין לו חלק לעוה"ב עכ"ל הגמרא, הנה מפורש הוא בגמ' שהמלבין חמור מאיסור א"א, והוא נורא ממש.

ועיין בפרי חדש בהלכות יסודי התורה פ"ה הל"ב שכתב בהרמב"ם דה"ה נמי הלבנת פנים דיש דין יהרג ואל יעבור ומביא התוס' בסוטה הנ"ל ע"ש בהגהות מים חיים על הרמב"ם. ולכאורה צ"ע לומר זה גם בשיטת הרמב"ם, דהרי אין שום רמז ע"ז בהרמב"ם.

ועיין במנחת שלמה עמוד נ"ה שדן שם לשיטת התוס' והרבינו יונה דיש דין יהרג ואל יעבור בהלבנת פנים שיהא מותר להרוג את הרודף להלכין פני חבירו כמו שמותר להרוג את הרודף אחר חבירו להרגו, וכן נשאר בצ"ע דמ"ט לא יהא מותר לחלל שבת כדי למנוע הלבנת פנים ע"ש.

והדבר בזמנינו נעשה הפקר על כל חשד דחשד

הדבר פגיעה כזאת בכבוד התורה ועל שעבר בשתיקת הציבור. והרי אפילו באיסור דאורייתא צריך להוכיח בלי לבייש. ובפרט בת"ח גדול ביותר, שהרי אמרו חז"ל בסנהדרין צ"ט ע"ב שהמבזה ת"ח דינו כאפיקורס ועיין לעיל במאמר "דעת תורה" בחומרת ביזוי ת"ח ע"ש. והיה עוד כאלו שניסו לחפות ע"ז או להקטין קצת את השפיכות דמים. וכבר אמרו חז"ל בשבועות דף ל"ט ע"א בפסוק "ושמתי אני את פני כאיש ההוא ובמשפחתו": אמר ר' שמעון אם הוא חטא משפחתו מה חטאת לומר לך אין לך משפחה שיש בה מוכס שאין כולה מוכסין ושיש בה ליסטין שאין כולה ליסטין מפני שמחפין עליו עכ"ל הגמרא ע"ש. הנה רואין אנו עונש חמור ביותר על המחפין.

ועד כמה ראינו אצל גדולי ישראל הזהירות בענין בין אדם לחבירו שאין לשער כלל, ועד כמה רעדו ממש אפילו על חשש פגיעה במישהו. סיפור מו"ר מרן בעל ה"חזון יחזקאל" שפעם ראה את מרן הגר"ח מבריסק שהיה עצוב ודאגה גדולה ניכר על פניו, ושאלוהו ע"ז מכיון שהי' רגיל לראותו תמיד בשמחה, אמר לו: היום היה אצלי מישהו והתחיל להתבדח אתי, ועניתי לו קצת בחזרה דברים שהיה בהם משום חשש פגיעה בו, ורציתי לחפשו ולבקש ממנו מחילה, ונודע לי שהוא שוטה ל"ע, ושוטה לאו בן מחילה הוא, ולכן אני מאד מודאג ואיני יודע מה לעשות כדי שיהיה לי מחילה גמורה... הנה סיפור נורא על חשש פגיעה. ואצלנו שופכין דמים ברבים, ולא חולמין לבקש מחילה כלל וכלל. ה' ירחם.

סיפור לי ידידי היקר הרב הגאון הרב יעקב הירשמן שליט"א ראש הכולל בטורונטו תלמידו של מרן הגר"א קוטלר זצוק"ל, ושזכה לשמשו כמה שנים, פעם שלח רבי אהרן מברק בקשת סליחה לפני ראש השנה לאחר מרבני אמריקה, ותלמידיו שאלו אותו על מה בקשת הסליחה, ענה להם בזה"ל: לא עשיתי לו כלום, אלא פעם אחד בייש אותי ברבים... ואחד התלמידים אמר לו: למה הראש ישיבה מבקש ממנו מחילה, והלא הוא בייש את הראש ישיבה ברבים, והוא צריך מחילה וכפרה כדין מבזה ת"ח, חזר ואמר: לא עשיתי לו כלום אבל... **וילמדו** מדברי קדשו שהביאור הוא שאם הוא בייש את רבי אהרן מסתמא הרגיש עצמו אי פעם נפגע ממנו וע"ז בקשת הסליחה... עד כדי כך הזהירות ב"בין אדם לחבירו".

והוא מעשה נורא מרבניו רבי אהרן הגדול זצוק"ל מישהו מבייש אותו ברבים עבור כלום ממש, ולקראת ראש השנה מבקש רבי אהרן ממנו סליחה... עד כדי כך הזהירות בבין אדם לחבירו.

עוד שמעתי בשם מרן הגר"א קוטלר זצוק"ל למה נגזר על ראשי הישיבות להסתובב בעולם כמו בגלות להחזקת הישיבות. ואשר איז לשער ואיז לתאר גודל

בסוף תפילת מוסף לפני "מודים" ולא הי' לו כוח לעמוד בברכת כהנים, התנפל אחד עליו בזעם: למה אינך עומד? והיושב מתנצל בשקט ובעדינות: אין לי כח כואב לי הרגלים, ושוב משיב לו התוקף בחירוף וגידוף באופן נורא, והלה שוב מתנצל שמעיקר הדין אין חייבין לעמוד כלל וכמבואר במשנה ברורה בסימן קכ"ח אות נא מהמגן אברהם ובשו"ע הרב אינו מביא כלל אפילו בתורת מנהג שיש לעמוד, אלא כותב שהציבור רשאים לישוב ע"ש בסעיף כג. ועכ"פ אין איסור מעיקר הדין, ובפרט כשאינו מרגיש בטוב כ"כ, בוודאי ובוודאי שמותר לישוב בשעת ברכת כהנים. וכ"ז לא הועיל כלום, ביישוהו ברבים והתוקף צעק עוד יותר: אל תבלבל עם ההלכות שלך... כולם עומדים אתה גם חייב לעמוד... בקיצור ביישוהו ברבים עד כדי שפיכות דמים ממש, וכלם שתקו ולא קם אחד נגד המחורף. אוי לו מיום הדין. ואני רוצה לציין שהמחורף ישב כל הזמן ודיבר בחזרת הש"ץ של מוסף... עבירה יותר חמורה פי כו"כ מיישיבה בברכת כהנים.

עוד מקרה ראיתי בב"ש בעצם יום הושענא רבה, שאחד חירף וגידף ברבים למי שלקח מחבירו אתרוג מהודר ביותר לעשות עוד פעם נענוע, והמחורף התנפל עליו עם עיניים רצחניות ובצעקה גדולה: צבוע, זה מעשה צביעות לנענע עוד פעם... וכשמישהו העיר לו וכי מה איכפת לך ע"ז, האם זה פוגע במישהו, וגם רבים רגילין לעשות עוד נענועין עם אתרוגין מהודרין, והוא בשלו: זה צביעות...

ולכאורה יחשוב הקורא שהמדובר במטורפים ובלתי שפויים הזקוקין לאישפוז, אבל אטו בשופטני עסקינן? המדובר בכאלו התופסים מקום כביכול ויתכן שמקבלין גם "שישי" או "שלישי" וגם כל הרואין והשומעין לא פצו פה ע"ז, והרי הוא שפיכות דמים, והוא רציחה ממש ועוד גרוע מזה, והוא דין של יהרג ואל יעבור לשיטת התוס' והרב"י, וכמשנ"ת. ובוודאי שבימים הנוראים החטא הוא נורא ביותר. וכשתי המקרים הנ"ל, הנתקף הסמיק והחוויר ולא צעק על התוקף כלל וכלל, וקיים במלואו הגעלבין ואינם עולבים וכו'. ורק נסה להתנצל וכנ"ל. ולשאלתי מה חשב בשעת ששפכו דמיו ברבים ועל כלום ממש, אמר: ב"ה שאיני השופך דמים, אלא דמי נשפך עבור שנאת חנם ושותק, ואיני מקנא כלל להצד השני אין העולם הפקר, יש דין ודיין בישראל, ואוי לו למי שהולך בדרכים כאלו, ואוי להם למי שבידם למחות ולמנוע, ושותקין על שפיכות דמים ברבים. כי זה ממש: חבר לאיש משחית – ומושחת עכ"ל.

עוד מקרה נורא שהוא יותר גרוע משתי הנ"ל ראיתי שפיכות דמים של צדיק וגדול בישראל שביישוהו ברבים בפני יותר ממאה איש על שהראה למישהו באמצע "פסוקי דזמרה" לפני ב"ש תשובה מעניינת בחתם סופר, והנ"ל נפגע עמוקות מזה, כמה לילות לא ישנתי על עצם

סבלם בזה, והרי הרבה דרכים למקום ללא צורך ללכת ולצאת לגלות, אלא מכיון שלפעמים נכשלין בשוגג בהלבנת איזה תלמיד שלא כדן, והלבנת פנים הוא כמו רציחה וכנ"ל, ולכן בשוגג חייבים גלות. הנה רואים אנו עד כמה הזהירות אצל גדולי ישראל בזה, ועד כמה נכשלים אנשים בזה, למרות שידוע לכל חומר הדבר, ולכן תלמידים, עלינו להתחזק מאוד מאוד בבין אדם

לחבירו, ולדעת שלשיטת כמה ראשונים הוא דין ביהרג ואל יעבור, והוא רציחה ממש ועוד יותר מזה. ועיין בשיחות מוסר תשל"א זכירת מעשה מרים, ותשל"ב שיחת יום הכיפורים דברים נוראים ומבהילין בחומר הדין בבין אדם לחבירו, שאפילו בכוונה לש"ש ובגרמא גרמא העונש חמור ומבהיל עד למאוד ע"ש.

(נאמרו ביום י"ז תמוז תש"ח).

ה.

א. הרגיל בנר ה"ל בנים תלמידי חכמים. לאהבת תלמידי חכמים צריך יר"ש מיוחדת.

אוצר החכמה

יש לעיין גם בהרגיל בנר הויין ליה בנים ת"ח ולמה לא יזכה שבעצמו יהיה ת"ח. ולמה אינו מקשה המהרש"א בזה. וצ"ב בכל הנ"ל, ועיין בפרי חדש בסימן תרע"א מש"כ בזה. ושו"ר שגם הב"ח בריש סימן תרע"א ג"כ העיר זה ע"ש מש"כ.

והנראה לבאר בזה בעזהשי"ת, דהנה עיקר הגזירה בחנוכה היה להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך, וצריך להבין, דבשלמא "ולהעבירם מחוקי רצונך", שרצו לבטל מעם ישראל קיום המצוות נחא, מכיוון שעם ישראל שונה מאומות העולם, ולא מתחתנים איתם, לא שותים יינם ולא אוכלין בישראל וכו', ומובן שחרה אפס ע"ז, אבל מה הענין "להשכיחם תורתך", ומה איכפת להם שעם ישראל כן לומד תורה, אבל משמע מזה שהיונים עם כל חכמת יון, ה' להם קנאה גדולה גם על לימוד התורה, כי אין חכמה כחכמת התורה, ולכן רצו לבטל גם לימוד התורה מעם ישראל מרוב קנאה לחכמת התורה. (ועיין בפמ"ג בזה). ונס חנוכה מסמל אהבת התורה, שהקב"ה עזר לנו שכן יהי אפשר לעסוק ולעמול בתורה, וזה עיקר התשועה והפורקן שהי' לעם ישראל, וזה צריך שיהי' עיקר הכוונה והשמחה בפרסומי ניסא בהדלקת נ"ח, שב"ה אפשר ואפשר לעסוק בתורה בלי כל הפרעות וגזירות, ולא סתם להדליק נ"ח, וזהו גדול הענין המבואר בספרים הקדושים ענינים נשגבים במצות הדלקת נ"ח, כי הוא מסמל אהבת התורה ולומדיה, וכדאיתא במדרש פרשת בראשית: וחושך זו מלכות יון שהחשיכה עיניהן של ישראל בגזירותיהן ע"ש, ולזה מדליקין נר חנוכה להראות שאנו ממשיכין להאיר בתורה ומבטלין חשכות יון.

ובזה יבואר הכל בס"ד, וזה הכוונה "הרגיל בנר" כלומר שרגיל ומכיר הענין, וידע מה הי' בחנוכה שרצו לבטל תורה מישראל, ובכוונה זו ניגש בשמחת התורה בשעת הדלקת נ"ח, שב"ה אפשר ללמוד תורה, ולא

שבת דף כ"ג ע"ב: אמר רב הונא הרגיל בנר הויין ליה בנים תלמידי חכמים הזהיר במזוזה וזכה לדירה נאה הזהיר בציצית וזכה לטלית נאה הזהיר בקידוש וזכה וממלא גרבי יין ע"כ בגמ'.

וצ"ב למה בכולם אמר הזהיר ובנר הרגיל, עיין במהרש"א מש"כ בזה, ועוד יש לעיין דבשלמא בציצית מזוזה וקידוש הוא מדה כנגד מדה, דאם הוא זהיר ומדקדק על ציצית ומזוזות מהודרות ביותר, וכן מקפיד תמיד לבדוקן ולהחליפן, ובפרט בציצית שהוא חובת טלית ואעפ"כ זהיר תמיד ללבוש ט"ק מהודר וכשר בשיעור לכל הדיעות, ולכן השכר הוא ג"כ שיזכה לטלית ודירה נאה, וכן בקידוש אם הוא זהיר לכוון במ"ע של קידוש, ומקדש על כוס כשיעור לכל הדיעות וביין משובח, יזכה שימלא לו הקב"ה גרבי יין, אבל מה הענין של הרגיל בנר שיזכה לבנים ת"ח, שכר הגדול ביותר שיכול להיות, מה עשה הדליק נר? ומהו המדה כנגד מדה בזה? ומהו בכלל לשון "הרגיל", וכי מי לא רגיל בנר חנוכה, ובהזירות הנ"ל אין מידת הזהירות שוה בכולם, אבל מי לא רגיל בנר חנוכה, ומהו לשון "הרגיל", כאילו שאין כולם רגילים בזה, ובפרט שמעיקר הדין די נר אחד בכל לילה, [ועיין בשפ"א ובספרים מש"כ בזה].

ועוד יש לעיין, דהנה שם להלן בגמרא אמר רבא דרחים רבנן הוי ליה בנין רבנן דמוקיר רבנן הוי ליה חתנוותא רבנן דדחיל רבנן הוא גופיה הוי צורבא מרבנן, ומבאר שם המהרש"א ברחים רבנן למה אינו זוכה בעצמו שיהי' ת"ח, וכתב שם דאם הוא הגיע לדרגת "רחים רבנן" בוודאי הוא בעצמו כבר ת"ח, דאל"כ שאינו ת"ח אינו יכול לאהוב ת"ח, שהרי אמרו חז"ל גדולה שנאה ששונאין ע"ה לת"ח, וא"כ הוא בוודאי כבר ת"ח, ולכן יזכה בשכר אהבה לת"ח שגם בניו יהיו ת"ח עיי"ש. וכ"כ המהרש"א במכות דף י' ע"א עיי"ש.

ומוסיף אני שמזה יש ללמוד שאפילו ע"ה בעל מדות טובות שונא חכמים עכ"ל החת"ס ע"ש.

וזה הרבינו יונה בשערי תשובה שער שלישי אות ק"ס: וענין שונאי וזשם נמצא לפעמים גם כאנשים שהם עושים המצות ונוהרים מכל עברה במעשה ולשון אם נפשם רעה ובקרב לבם יקשה להם כאשר חבריהם עוסקים בתורה עכ"ל.

אח"ת 1234567

הנה רואים אנו מכל הנ"ל דבר נורא, שיתכן ללמוד תורה (לפי המהרש"א), ולהיות בעל מדות טובות באופן נפלא (לפי החת"ס). ולהיות מדקדק במצוות עד למאד (לפי השע"ת), ובכ"ז להיות שונא תלמידי חכמים... ובעו"ה רואים הרבה בדורנו כל הנ"ל, וכנראה שצריך לזה יר"ש מיוחדת כדי לאהוב ת"ח בלוי"נ וללא כל הבדל חוג או עדה.

ובזה יש לפרש בברכת החודש: חיים שיש בהם יראת שמים ויראת חטא וכו' חיים שתהא בנו אהבת תורה ויראת שמים, ומקשין בזה דמהו עוד פעם בקשה על יראת שמים, ואמיתי דלאהבת תורה צריך יר"ש מיוחדת, וכנ"ל שיתכן להיות יר"ש, בעל מדות ולומד תורה ולשנא את החכמים בתואנות שונות ומשונות, ה' ירחם.

ולכן אף שכבר מבקשים: חיים שיש בהם יראת שמים ויראת חטא, אין זה מספיק עדיין לאהבת התורה ולומדיה, להכיר ולהעריך גודל התורה ועמליה כערך העליון ביותר, דיתכן עכ"ז לשנא עדיין התורה ולומדיה, בעצמי ראיתי ושמעתי פעם לאחר בקי גדול בש"ס וגם חיבר ספר, ועכ"ז צעק פעם לבחורי ישיבה שיתגייסו... וכמשנ"ת שיתכן כזאת.

ולכן יש בקשה מיוחדת: חיים שתהא בנו אהבת תורה ויראת שמים, שלזה צריך יר"ש מיוחדת "שתהא בנו" שיהי' נבלע בדמינו ונפשנו, אהבה הכי גדולה לתורה ולומדיה, ולדעת שזה ואך זה קיום העולם "וזו העבודה היותר חביבה לפניו יתברך" (כלשונו של מרן החזו"א בקובץ אגרות חלק שני ה').

שמדליק סתם בלי כל כוונה וידיעה מהענין, ואם הוא כזה, כלומר שמאוד אוהב תורה ות"ח, א"כ הוא בוודאי כבר ת"ח, דאל"כ לא הי' שמח כ"כ בזה, וכמש"כ המהרש"א הנ"ל בהא "דרחים רבנן", וממילא השכר שזוכה לבנים ת"ח כמו בהא דרחים רבנן, והוא מדה כנגד מדה, בקיצור נס חנוכה מסמל אהבת התורה, וכמשנ"ת. ועיין בסה"ק "בית ישראל" חנוכה תשי"א ליל ב' שכתב בקיצור: הרגיל בנר ה"ל בנים ת"ח והוא בטח ע"ש דלכאורה אינו מוכן, ובדברינו יבואר היטב, והנה כל הנ"ל ניחא אם נפרש הרגיל בנר על נ"ת, וכ"כ הרא"ש, המאירי, הר"ח והשפת אמת עיי"ש. אבל רש"י והרי"ף מפרשין גם על נר שבת, וכן מגיה גם הגר"א בהגהותיו על הרא"ש ע"ש, ועל נר שבת עדיין צ"ב כנ"ל. והטור הביא הא דהרגיל בנר רק בנר שבת עיי"ש סימן רס"ג, וכן מפירושו של המהרש"א כאן בהא דהרגיל משמע לכאורה רק על נר שבת, וכן מביא המ"ב בנר שבת בסימן רס"ג עיי"ש, וצ"ב כנ"ל. ועיין בראש יוסף במסכת שבת ובפמ"ג מש"כ לפרש בהטור הנ"ל ע"ש.

ב.

לאהבת תלמידי חכמים צריך יר"ש מיוחדת

הנה לומדים אנו מהמהרש"א הנ"ל שיתכן להיות ת"ח בעצמו ולא לאהוב ת"ח, דהרי לפי המהרש"א בהא דרחים רבנן מדובר שכבר בעצמו ת"ח, וע"ז אמרו חז"ל דרחים רבנן ה"ל בנין רבנן, ומשמע מזה דאינו בהכרח כן, ודוק.

ועיין בחתם סופר בשבת דף קכ"ז ע"ב שמביא שם דיתכן להיות בעל מידות טובות עד למאד, ובכ"ז להיות שונא לת"ח, שמביא שם מתשובות רמ"ע מפאנו בשם השאילתות על רע"ק שגם כשהי' ע"ה הי' בעל מידות טובות ומצוינות, ואעפ"כ אמר "מי יתן לי ת"ח ואנשכנו כחמור" (פסחים נ"ט ע"ב) וכתב שם בזה"ל:

ו.

קדש ישראל לה'. נירמיה ב, גן.

ומחפשין "תכלית", כביכול, ומה יוצא מהתכלית הלזה, מחללי שבתות אוכלי דבר אחר פורקי עול וכו'.

מחובתי לומר, "בזמן הזה", "הגרות הללו קודש הם" ואין לנו רשות להשתמש בהם אלא לראותם בלבד.

שמח אני מאד על ההזדמנות להראות לתושבי ב"ש תלמידיו, ועבודתינו הקדושה בחינוך תלמידים אלו לה' ותורתו בלי כל ויתורים ופשרות, בעוה"ר אור וחושך משמשין בערכוביא יש כרחוב בלבול המוחות, דרכים חדשות "אשר לא שעורם אבותינו". עוזבים העיקר

זכתה ישיבתנו הקדושה ישיבת באר שבע והצילה הרבה מהרחוב, הנה אלו הפירות הצעירים הלומדים כיום אצלנו, והאילנות אלו הלומדים בישיבות גדולות, שם טוב יצא לישיבה בכל הארץ בס"ד.

אנו קוראים מכאן לתושבי ב"ש: הטו שכם, תנו יד וכתף להקים מבצר אדיר לתורה שיהי' לכם ולבניכם תרים ומגן נגד הרוחות הרעות המנשכות ברחוב בעוה"ר, ובעיקר אנו פונים ומבקשים "תן לי הנפש" תשלחו בניכם לישיבות, ואל תמכרו אותם עבור "נזיד עדשים", כל החינוך החילוני והפשרני פשט את הרגל מבחינה רוחנית, ולא הוכיח עצמו כלל.

תלמידי היקרים! הבה נתחזק כלנו בלימוד התורה ונאמר כלנו: בוז ליצה"ר אנו בני חורין, חירות ממה"מ, חירות מיצה"ר, חירות מכל היצרים של הרחוב.

אנו מאמינים בני מאמינים בכוח התורה, אלו הלומדי תורה הם הטייסיים שלנו, הם המירזים – מירזים בלי אמכרגו. בזכות לימוד התורה נזכה לגאולה שלימה ומלאה הארץ דעה את ה' א"ס.

(באסיפת הורים לחזקת לשלוח הבנים רק לישיבות הקדושות חנוכה תשל"א)

אח"ח 1234567

הנרות הללו קודש הם, "קודש ישראל לה'", אדם לעמל יולד לעמלה של תורה, ועתה ישראל מה ה' אל' שואל מעמך, וכו', "ואין לנו רשות להשתמש בהם" כלומר עם הנשמות, מוכרים את הנשמה לרחוב לשטן למלאך המות, ליצה"ר לדור המבול, ועבור מה עבור נזיר עדשים שלא נשאר אחריו כלום, "אין לנו רשות להשתמש בהם", לאף אחד, לרבות ההורים, בבחמה בקרבן יש דין מעילה, עאכ"כ שיש דין מעילה בנשמות, בצלם אלוקים, מוסרים את התלמידים למחנכים שאין הם כל ריח תויר"ש.

יש ה"כ המוכר עבדו לעכו"ם קונסין אותו לפדותו לפדותו מן העכו"ם עד עשרה בדמיו, וכ"ז למה, משום שהפקיעו מן המצוות, המדובר הוא בע"כ שחייב במצוות רק כאשר.

עאכ"כ שמוסרים בנינו לפורקי עול למקומות חילוניים, או לנו מיום הדין או לנו מיום התוכחה.

עלינו לעשות חשבון הנפש מה עשינו להצלת הנוער ולזעק זעקה גדולה ומרה "הילד איננו ואני אנא אני בא", "כי איך אעלה אל אבי (שבשמים) והנער איננו אתי", "אל תחטאו בילד", "אבל אשמים אנחנו בהתחננו אלנו", הנשמות הצעירות בוכים ומתחננים לחינוך.

2.

אספרה אל חוק ה'.

תכלית בריאת העולם והאדם, ולכן הוא זמן כה גדול גיל הבר מצווה.

מה תפקידו של הבר מצווה!

"אספרה אל חוק ה'", אפשר לפרש ע"פ דרוש "אספרה" לשון "ספיר ויהלום" כלומר צריך להתייגע ולהאיר בתורה, ולא ללמוד סתם באופן שטחי "אספרה אל חוק ה' אמר אלי בני אתה אני היום ילידתך", כלומר כשמגיעין לבר מצווה צריך להתחיל מחדש ולהתייגע בתורה לעלות מעלה מעלה. וזה הביאור אספרה אל חוק ה', כלומר להאיר בתורה אפילו הוא עדיין בבחינת "חוק" בלא טעם. וע"י היגיעה זוכין לאור ה' בהבנת התורה.

ועוד יתבר מסוגל בחג החנוכה, כפי שמוכר בספרים שחנוכה הוא זמן להתחדשות ולהתעלות בתויר"ש והרמו שהלכה כב"ה שבנר חנוכה "מוסיף והולך" כלומר שצריך להתעלות בחנוכה, וכן הרמו מש"כ בגמ': הי' תפוס נר חנוכה ועומד לא עשה ולא כלום, והוא ג"כ מרמז שצריכין להתעלות מנר חנוכה ולא להישאר עומד,

כבוד הרבנים הגאונים שליט"א, עסקני ציבור הורים ואורחים נכבדים, ואחרון אחרון חתני הבר מצווה תלמידינו היקרים.

זמן גדול הוא זמן שמגיעין לחיוב המצות כפי שכתבו בחז"ל: גדול המצווה ועושה, עד שלוש עשרה מחוייב במצוות מרבנן מדין חינוך וכשמגיע לגיל המצוות נעשה גדול ומחוייב מדאורייתא.

מה זה בר מצווה, ומה תפקידו של המגיע למצוות כתוב בתהילים: אספרה אל חוק ה' אמר אלי בני אתה אני היום ילידתך, כתוב בזוהר הקדוש "אני היום ילידתך" הוא מרמז על בר מצווה, הזמן של בר מצווה נחשב ללידה מחדש, צריך להתחדש כאילו רק היום נולד, אפשר להבין זאת ע"פ מש"כ חז"ל בפסוק: אדם לעמל יולד, דהכוונה הוא לעמלה של תורה, וכן כל הבריאה הוא רק בשביל התורה כמש"כ "אם לא בריתי יומם לילה חוקות שמים וארץ לא שמת" ממילא היות דכל הבריאה רק עבור התורה וגם האדם נולד רק לעמלה של תורה, לכן נחשב הזמן שנהי' מחוייב בתורה ומצוות כאילו נולד היום. היות זה

והנני לאחל לחתני הבר מצוה שביחס לגילם נקראים כבר תלמידי חכמים מתייגעים בתורה בראשונים ואחרונים עד שעה מאוחרת כל לילה ולילה, בעיר כזאת שמצב הדתי ירוד ביותר בעוונותינו הרבים יושבים בחורים כל ערב עד שעה מאוחרת ומתייגעים בתורה ברכתנו היא: יעזרכם השי"ת ותזכו לעלות מעלה מעלה בתורה ויר"ש, ותהיו גדולי תורה כי הנכם ראויים לזה.

בהודמנות זאת פונים אנו לעסקני ותושבי באר שבע שבוודאי מאמינים שהתורה מגני ומצלי כלומר שהתורה שומרת על העיר, כואו לעזרתנו להרחבת ישיבתנו הקדושה, "הרחיבי מקום אהלך", תלמידים רבים מתדפקים על הישיבה לקולטם ואין מקומות עבורם החלצו לעזרת ישיבתנו שלא תהי' כל עיר על תלה בנוי' ועיר האלוקים מושפלת עד שאול תחת', ובזה יהי' נצחונינו "וודים ביד עוסקי תורתך" ונזכה "לקץ שם לחושך" לביאת משיח צדקנו בב"א.

[בר מצוה לשלושה תלמידים משיעור א' חנוכה
תשכ"ה]

[וצר החכמה]

וכן מובא ב"בני יששכר" שבשעת הדלקת הנרות מתגלה גילוי מהאור הגנוז אור של משיח, וכן מובא בספרים שהוא זמן גדול, וצריכין לעשות חשבון הנפש מהעבר, ולקבל מלכות שמים בהתחדשות.

כתוב שהיונים רצו לבטל חרש שבת ומילה ואינו מובן בשלמא שבת ומילה ניתא, אבל מה כוונה שרצו לבטל חרש, ונראה שרצו לבטל כח ההתחדשות שלא יהי' בבני' וזהו עיקר החנוכה להתבונן בניסי הקב"ה כדי להודות ולהלל ולהתחזק ולהתחדש בעבודת השי"ת, ולא כפי שמזייפין ברחוב את החנוכה, הבה נקוה שנדע לנצל את הארת חנוכה לתויר"ש, וזה יהי' נצחונינו אנו בדורינו, שהוא ג"כ מאבק של "להשכיחם תורתך" דור שקמו זדים והכריזו מלחמה נגד תורתנו הקדושה, שבת כשרות וכו' וכו', ונצחונינו יהי' ע"י הפת השמן שהשאיר לנו הקב"ה לפליטה תלמידי הישיבות הקדושות, אין נצחון ודרך אחת מאשר להקים ישיבות ובתי ספר בכל אחר ואתר ושיעורי תורה בכל בתי מדרשות.

[תורה 1234567]

ח.

הגשמיות של הצדיק.

כתב הבעל המורים בפרשת ויצא (כח י"ב): סולם בגימטריה ממון, ולכאורה צ"ב מה המשמעות בזה, ונראה לענ"ד דהכוונה בזה דממון כשלעצמו הוא דבר ארצי גשמי, בבחינת "סולם מוצב ארצה", אבל "וראשו" כלומר מי שיש לו ראש ושכל עם הממון "מגיע השמימה" יכול להגיע עד כסא הכבוד ולפעול עם הממון דברים גדולים עד לשמים, ודוק.

וכן כתוב בספרים בפסוק: ואברהם זקן בא בימים שהכוונה שהביא אתו כל הימים ומלאים. ולא הלך לאיבוד אף יום אחד והימים היו ארוכים ומלאים. וכן מפרשים בשרה "שני חיי שרה" שכל שנותיה היו מלאים ותמימים עם חיים רוחניים. וזה בודאי גם הכוונה ברש"י: כולם שוים לטובה וכמו שכתוב באבות: אין טוב אלא תורה.

חסידים מספרים שאחרי הלוויית השפת אמת אמר כ"ק מרן בעל האמרי אמת זצ"ל לאחיו הגה"ק הרה"צ רבי משה בצלאל זצ"ל: אבא היה לו אריכות ימים. תמה האח רבי משה בצלאל על זה ואמר: והלא לא הגיע אבא אפילו לששים שנה, ענה ואמר לו: אמרתי אריכות ימים ולא אריכות שנים ימיו היו ארוכים. וכידוע גדול התמדתו יגיעתו ועמלו בתורה מקטנותו עד סוף ימיו והיה לומד ואומר שיעורים יום יום מבוקר השכם עד מאוחר בלילה. וזה הכוונה "אריכות ימים". ובאמת

בפרשת ויצא "ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש", וצ"ב לכאורה בבקשת יעקב אבינו לחם ובגד, שנראה שהגשמיות הם חשובים ביותר, ואם כי יש רמזים שונים ע"ז כמבואר במדרשים ובספרים הקדושים על לחם הפנים ובגדי כהונה, אך אין מקרא יוצא מידי פשוטו, וכן התפלל דוד המלך על הפרנסה תערוך לפני שולחן וכו' כוסי רויה, וכן צ"ב הגמרא בסוטה דף י"ב "צדיקים חביב עליהם ממנום יותר מגופם", אך הנראה בזה דהנה בסיום תפלת דוד המלך התפלל "ושבתי בבית ה' לאורך ימים", כלומר דכל הבקשה על גשמיות הוא כדי שיהיה להם ימים ארוכים, כלומר שלא יצטרכו לפנות מזמן היקר לענייני הגשמיות, ויכלו להתמסר כל היום רק לתורה ועבודת השי"ת, אצל צדיקים עובדי השי"ת ועמלי התורה היודעים להעריך זמן החולף, מאד חבל להם למסור זמן יקר מתורה ועבודה עבור ענייני פרנסה, יוצא דהבקשה לחם ובגד הוא בקשה טהורה על רוחניות, שלא יצטרך למסור כמה שעות ביום על ענייני גשמיות ופרנסה, ומטעם זה חביב לצדיקים ממנום מגופם, כיון שצדיק אין הממון אצלו מטרה ותאוה בבחינת מי שיש לו מנה רוצה מאתיים, "ואוהב כסף לא ישבע כסף", אלא הוא אמצעי ללמוד תורה במנוחת הנפש, וא"כ הוא באמת חביב יותר מגופם, כיון שע"י הממון יכול ללמוד תורה בהשקט ובטחה, בקיצור גשמיות וממון אצל הצדיק הוא כולו רוחניות.